

Tereza Smrčková: Proměny příspěvků do vybraných literárních soutěží pro mládež
(posudek bakalářské práce)

Bakalářská práce Terezy Smrčkové má z hlediska literárněvědné bohemistiky inovativní téma (literární soutěž) a je s velkou poctivostí vypracována. Autorka prostudovala pramennou základnu nemalého rozsahu, sestávající z tiskových (soutěžní sborníky, ohlas soutěží v periodickém tisku) i archivních pramenů (interní dokumentace Strážnice Marušky Kudeřikové i Pramínku) a funkčně ji zapojila do svého výkladu. Rozsahem heuristiky její práce jednoznačně překračuje běžnou úroveň bakalářských prací.

Pokud jde o metodologickou orientaci, seznámila se s nápaditou studií *Ekonomie prestiže Jamese F. Englishe* (v anglickém originále), jehož teoretický postoj vůči cenám a soutěžím, inspirovaný sociologií literárního pole Pierra Bourdieua, zároveň na několika místech doplňuje tezemi Jana Mukařovského z oblasti sociologie estetické funkce (o kterých se dá říct spíše to, že nejsou protichůdné, než že by přístup k tématu dále specifikovaly).

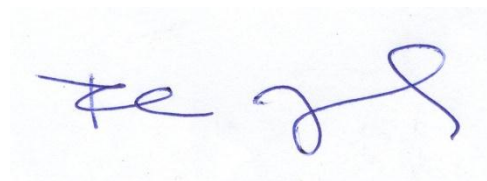
V teoretické či metodologické oblasti neleží ovšem těžiště práce, citované teze spíše legitimizují zvolené téma, než že by si autorka na jejich základě vytvářela detailní analytický nástroj. Hlavní význam práce spatřuji v oblasti popisu podob a proměn dvou výše jmenovaných literárních soutěží pro mládež, přičemž ze srovnání obou vystupují (navzdory typologické odlišnosti SMK a Pramínku, viz jejich celostátní x regionální charakter, soutěž moderovaná pedagogy x soutěž dobrovolná apod.) určité závěry stran historických proměn české literární kultury a funkce literární soutěže pro mládež v jejím rámci před a po roce 1989 (např. výchovnost x zábavnost, političnost x antipolitičnost, oficiálnost x neoficiálnost, projekce literární normy organizátorů x projekce literární normy účastníků). Zejména oceňuji rekonstrukci historie Strážnice Marušky Kudeřikové, která otevírá cestu dalšímu bádání ve formě diplomové práce nebo odborné studie. (K němuž bych ostatně autorku rád vyzval, ať už by se věnovala speciálně soutěžím pro mládež – mezi válkami existovaly soutěže kolem Studentského časopisu, za protektorátu kolem tehdejší mládežnické organizace – nebo literárním cenám či soutěžím vůbec.)

Pokud jde o detailní rovinu práce, některá příliš rigidní tvrzení v pasážích o SMK prozrazují, že se zde autorka seznamuje s pro sebe již neznámým kulturním systémem (např. význam Kudeřikové v panteonu socialistické kultury nebyl srovnatelný snad jen s Juliem Fučíkem, ale řádově nižší, s. 11, pokud se

sborníky ze SMK skutečně používaly v literární výchově na středních školách, tak jen výjimečně, s. 15, rekrutace příspěvatelů SMK na školách probíhala dost pravděpodobně v mnohem volnějším sepětí s oficiálními propozicemi, než je předpokládáno na s. 17 – zde i jinde mě ovšem ovlivňuje výbava pamětníka, viz s. 66).

Pokud jde o koncepci, autorka se hlásí k tomu, že skrze příslušné soutěže chce poznat „společensko-kulturní klima, v jehož kontextu se zrodily“. Pokud ale nahlédneme podobné soutěže jako součást kulturní praxe (k čemuž nás navádí i bourdieuovská metodologie), poznávací cíl se nám začne jevit poněkud jinak: půjde o to, jak v jedné své dílčí oblasti – zde v jedné specifické variantě instituce zvané literární soutěž (charakteristické sociální asymetrií mezi organizátory-dospělými a soutěžícími-nedospělými) – je určitý kulturní systém performován a touto performací nejen pasivně reprezentován, ale také vytvářen, modifikován či transformován. Rovněž tak je třeba jen velmi opatrně zacházet s představou, že soutěžní práce (ostatně jsou v případě SMK dostupné všechny zasílané práce, nebo jen vybrané či vítězné?) reprezentují generační pojetí literatury, generační styl apod. Prospěje také, pokud se oprostíme od normativních soudů a od potřeby je studiem potvrdit či vyvrátit (jako například: literární soutěže pro mladé lidi jsou potřebné), což obé je v předložené práci ještě reziduálně přítomno.

Podobný posun v úhlu pohledu nabízím autorce pro její další bádání nad daným tématem, ne jako kritiku odvedeného výkonu. Celkově konstatuji, že sympatická práce splňuje nároky kladené na práce bakalářské a doporučuji ji k obhajobě s hodnocením výborně.

14. 6. 2012

Pavel Janáček,
ÚČL AV ČR, v. v. i.